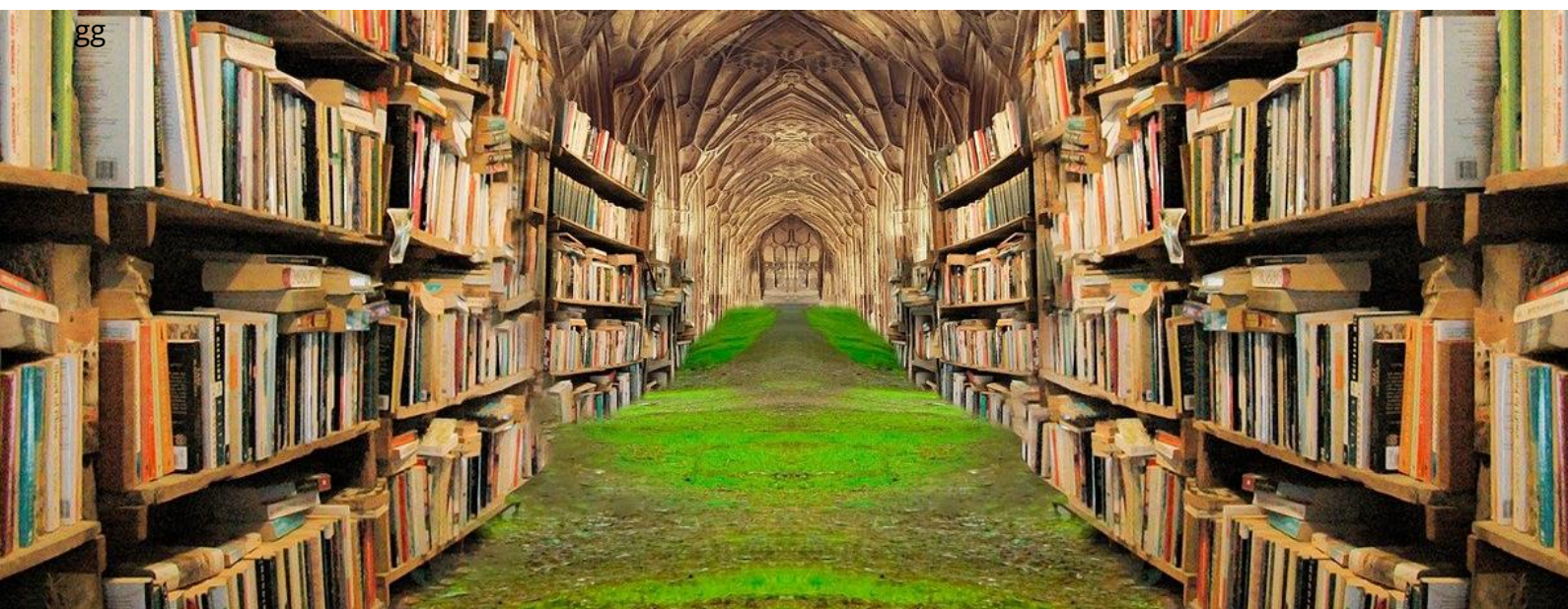

POZADINA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

ZAKONI & KATEGORIJE

Finese intelektualnog vlasništva i tehnologije

Prva industrijska revolucija oslanjala se na snagu pare, Druga na električnu energiju, a Treća na strojeve. Četvrta industrijska revolucija u tijeku, definirana je pojavom inteligentnih računala, odnosno digitalnim poretkom.

Od pojedinačnih istraživača i izumitelja do malih-srednjih poduzeća te multinacionalnih giganta, sposobnost razumijevanja i iskorištavanja moći intelektualnog vlasništva krajnji je preokret u potrazi za globalnim ekonomskim vodstvom.

Intelektualno vlasništvo je kreacija vašeg uma. Nije materijalno, ne može se namirisati, ne vidi se, ne može se osjetiti, ali je vrlo vrijedno. Uzmimo knjigu za primjer. Pojedinaac može legalno postati vlasnik fizičke imovine (što je sama knjiga), ali kupac ili vlasnik kopije knjige nije vlasnik nad intelektualnim vlasništvom te knjige tj. sadržaja koji je zaštićen autorskim pravom. Intelektualno vlasništvo je vlasništvo nad nematerijalnom imovinom i u današnje vrijeme je najvažnija imovina mnogih poduzeća.

Godine 1793., američki ustavotvorci, neupućeni u načine ekonomskog i tehnološkog napretka, shvatili su izuzetnu važnost uspostavljanja i kodifikacije patentnog sistema. Nisu znali mnogo o načinima ekonomskog i tehnološkog razvoja, ali sa malo znanja što su imali, razumjeli su značenje organiziranog i funkcionalnog patentnog sistema. Jedina referenca na 'znanost' u Američkom Ustavu pojavljuje se u članu o intelektualnom vlasništvu.

“Kongres će imati moć...da promovira napredak znanosti i korisnih umjetnosti, osiguravajući na ograničeno vrijeme autorima i izumiteljima ekskluzivno pravo na njihove spise i otkrića.”

Ustav Sjedinjenih Američkih Država

Upućivanje na pojam 'znanost' pokriva široko značenje pojma 'znanje' ili 'učenje' generalno u osamnaestom stoljeću, te se ne odnosi samo na prirodne nauke kako se danas definiraju. Izraz 'tehnologija' otprilike se izjednačava sa 'korisnim vještinama'.

Slično, članak 17. Europske povelje o osnovnim pravima, koja pravno obvezuje države članice Europske unije, bavi se također i zaštitom intelektualnog vlasništva navodeći: 'intelektualno vlasništvo će biti zaštićeno'.

Ovaj članak naglašava važnost zaštite prava intelektualnog vlasništva unutar Europske unije. On odražava i prepoznaje važnost ekonomskog, društvenog i kulturnog značaja intelektualnog vlasništva.

Globalizirani pravni sistem

Intelektualno vlasništvo se trenutno ističe kao jedno od najsofisticiranijih područja u svijetu globaliziranih pravnih sustava. Intelektualno vlasništvo odnosi se na kreacije intelekta, kao što su izumi, književna i umjetnička djela, dizajni, simboli, imena i slike, a prava intelektualnog vlasništva nude priliku za komercijalno iskorištavanje istog.

Međutim, intelektualno vlasništvo nije fokusirano samo na prava izumitelja - ovdje se također radi o uspostavljanju balansa između inovacije i dobrobiti za javnost.

Pružajući izumiteljima privremeni monopol u zamjenu za doprinos općem dobru, zakon o intelektualnom vlasništvu osigurava napredak dok štiti interese društva. Izraz dolazi iz Engleskog Statuta o monopolima iz 1624, gdje je izraz 'opće dobro' po prvi put dobilo na značaju.

Slično, prije usvajanja francuskog zakona o patentima 1844. godine, Francuska Predstavnička komora je u svojim debatama izrazila da:

“svako korisno otkriće je, po Kantovim riječima, prezentacija usluge koja se pruža društvu. Stoga je pravedno da se onome tko je pružio ovu uslugu treba kompenzirati od strane društva koje ju je primilo. Ovo je pravičan rezultat, ugovor ili razmjena koja funkcionira između autora novog otkrića i društva.”

Gledajući iz perspektive internacionalnog prava, sveobuhvatnog okvira za zaštitu intelektualnog vlasništva temeljenog na ugovorima, zajedno s ulogom intelektualnog vlasništva u rješavanju tržišnih nedostataka, sistem intelektualnog vlasništva je inherentno utilitaran. Sistem je osmišljen za promicanje općeg dobra u društvu.

Propisi, zakoni

Godine 1883., povijesni ugovor, zvani Pariška konvencija, jedan je od prvih ugovora o intelektualnom vlasništvu. Potpisana od strane 11 zemalja da bi danas države potpisnice brojile 179 zemalja.

Pariška konvencija je bila prvi veliki korak, na globalnom nivou, poduzet da se pomogne i osigura zaštita intelektualnih djela širom različitih zemalja. U osnovi, Pariška konvencija nalaže da država potpisnica mora dati istu zaštitu državljanima drugih država potpisnica; te utvrđuje prava prvenstva. Dakle, bilo da ste inovativni izumitelj iz Brazila ili vizionarski dizajner iz Španije, Pariška konvencija je tu za vas.

Tu je također i Bernska konvencija, koja posebnu pažnju pridaje književnim i umjetničkim djelima i reflektira Parišku konvenciju, pružajući veću zaštitu kreatorima širom svijeta.

Zatim, tu je i zakon koji se zove, Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva ili TRIPS sporazum. TRIPS sporazum nastoji da intelektualno vlasništvo dovede u skladu sa skupom zajedničkih internacionalnih pravila u pogledu autorskih i srodnih prava, zaštitnih znakova, patenta te poslovnih tajni. TRIPS sporazum revolucionira način na koji štitimo intelektualne kreacije u digitalnom dobu.

Što je u biti intelektualno vlasništvo?

Kada govorimo o intelektualnom vlasništvu, govorimo o nizu kategorija, od patenta do zaštitnih znakova (žigova), od autorskih prava do poslovnih tajni, te baza podataka, zaštite dizajna itd.

Na primjer, autorska prava štite originalna autorska djela, patenti štite izume, žigovi štite imena brendova i logotipe, a poslovne tajne štite povjerljive poslovne informacije.

Ova prava intelektualnog vlasništva omogućavaju kompanijama da se razlikuju i da se međusobno natječu. Zanimljivo je, međutim, da samo mali broj (10%) malih-srednjih poduzeća u Europskoj uniji zvanično registruje svoja prava intelektualnog vlasništva.

Patenti

“Ne izdavanje patenta, uz otkriće detalja, učinilo bi intelektualno vlasništvo manje privlačnim za poduzeća.”

**Walter i Eliza Hall
Institut za Medicinsko Istraživanje**

Što su patenti i što oni predstavljaju? Savremeni ekonomski razlog za postojanje patenta je da se nosiocu patenta obezbjedi ekskluzivno privremeno pravo ili monopol nad izumom na ograničeni vremenski period. Ovaj kratkoročni monopol omogućava nosiocu patenta da generira monopolni profit i na taj način nagrađuje izumitelja i podstiče na dalje istraživanje i razvoj, sa ekonomskim i društvenim koristima koje slijede. Patenti su državni grantovi koji daju izumiteljima ekskluzivna prava na izume koji su novi, posjeduju inventivnu razinu i industrijsku primjenjivost.

Zaštita patenta sprječava druge da kopiraju ideje pronalazača i da se natječu sa izumiteljem bez početnih troškova pronalaska i razvoja proizvoda. Dakle, patent štiti od neovlaštene

izrade, upotrebe, prodaje i proizvodnje patentiranog izuma.

No, važno je imati na umu da vam je dodijeljeno pravo da isključite druge, ali ne i da koristite patentirani izum. Možda ćete i dalje biti podložni drugim zakonskim obavezama prije nego što stavite svoj patentirani izum na tržište (kao npr. ekološki i sigurnosni propisi, marketinško odobrenje, zakoni o odgovornosti za proizvode, itd).

Zaštita patenta traje 20 godina nakon podnošenja prijave. Zaštita patenta se primjenjuje samo u zemlji koja izdaje patent. Zaštita je nacionalna, tako da npr. američki patent vazi samo unutar SAD-a, njenih teritorija i posjeda. Što se tiče Europske unije, principi nacionalnih patenta su se donekle promijenili od prošlog ljeta 2023 - što znači da europski patent tj. Unitarni patent s jedinstvenim europskim efektom je od sada važeći u 17 od 24 EU države članice, koje su ratificirale i usvojile potrebna pravila i propise.

Kako?

Za dobivanje patenta potrebno je ispuniti određene uvjete. Ne možete samo otići u Ured za patente i zatražiti patentiranje ideje, sjajne ideje, ali ipak ideje. Ono što biste trebali učiniti je reducirati svoju ideju na pisanje i to morate učiniti s mnogo detalja. U osnovi, izum mora ispunjavati zahtjeve novosti, inventivne razine i industrijske primjenjivosti.

Jedna ključna stvar koju treba zapamtiti, čak i ako zaboravite sve ostalo što je spomenuto jeste: ne otkrivajte ništa javnosti dok ne podnesete prijavu za patent.

Iako postoje neke zemlje koje dozvoljavaju 'grace period' od 6 ili 12 mjeseci koji omogućava podnosiocima zahtjeva za patente da podnesu prijavu za patent nakon javnog objavljivanja (bez uništavanja zahtjeva za 'novosti' u svrhu patentiranja), uvijek je bolje biti oprezan i provjeriti sa svojim pravnim savjetnikom.

Navigiranje zaštitnih znakova

Zaštitni znak je svaki vidljivi znak, koji može biti riječ, fraza, simbol ili dizajn, ili njihova kombinacija, koji je povezan s određenim proizvodima i uslugama. Dakle, zaštitni znakovi su svuda oko nas. Može se registrirati ako se taj vidljivi znak može razlikovati od drugih, neće zbuniti potrošače u pogledu odnosa između jedne i druge strane i neće obmanjivati potrošače u pogledu kvalitete proizvoda ili usluga. Jednostavnije rečeno, stavljate svoj znak na proizvod ili uslugu kako biste ga identificirali u nizu drugih proizvoda.

Poznati zaštitni znak može biti i neregistriran, no tu postoje ograničenja. U svakom slučaju, znak se mora koristiti ili ćete ga izgubiti. Zaštitni znakovi nisu kao patenti kod kojih imate fiksni period važenja. Zaštitni znakovi su dobri onoliko koliko ih koristite komercijalno. Registrirani zaštitni znak se mora obnavljati svakih 10 godina i ako propustite obnavljanje i proceduru odmah nakon, zakomplicirali ste stvari za vaš biznis.

Dok je važno razumjeti značaj intelektualnog vlasništva za uspjeh poduzeća, pogotovo kada su u pitanju marke i nazivi brendova, važno se i podsjetiti da samo mali broj (10%) malih-srednjih poduzeća u Europskoj uniji zvanično registrira prava intelektualnog vlasništva.

Ovo stvara probleme kada netko koristi vaše intelektualno vlasništvo, pogotovo naspram zaštitnih znakova. Ako vaš znak nije registriran, na vama je da dokažete i pokažete da ste ga koristili prije svojih konkurenta. Ako je vaš zaštitni znak registriran, odgovornost pada na drugu stranu da dokaže korištenje znaka komercijalno prije nego što je registriran.

Zaštitni znakovi u stvarnosti

Zaštitni znakovi kao što su Twinings Tea, Tabasco i Guinness Harp izdržali su test vremena, predstavljajući brendove s bogatom historijom i dugotrajnim nasljeđem.

Twinings Tea, na primjer, koristi svoj logo, sa natpisom Twinings i grbom lava, od 1787. godine, što predstavlja jedan od najstarijih zaštitnih znakova u industriji čaja.

Tabasco sos, ne samo da je naziv Tabasco bio u upotrebi od kasnog 19. stoljeća, već je 1870. godine njegov osnivač također osigurao patent. Zaštitni znak Tabasco je imao pomalo težak početak, registracija 1906. godine je bila povučena, a potom je pokrenuta tužba. Sve se na kraju riješilo, a ostalo je historija.

Ginisova harfa je registrirana 1876. godine.

Drugi zaštitni znakovi s kojima smo svi upoznati uključuju: Google, Nike swoosh, Apple-ov logo i natpis, Pizza Hut, Adidas tri trake itd.

Nastavite postavljati pitanja

**Nastavite
razmišljati**

*Da li
intelektualno
vlasništvo važi za
mene?*

*Da li
intelektualno
vlasništvo može
utjecati na moj
rad?*

Razmišljam o
komercijalizaciji
mog istraživanja – trebam
li zaštititi svoje ideje?

Bibliografija

Agovic, Amina. 'Patents, Ethics and Stem Cell Research: The Case of hESC Innovation in Anglo-America and Europe', 2011.

Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Apr. 15, 1994, Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, Annex 1C, 1869 U.N.T.S. 299, 33 I.L.M. 1197 (1994).
https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm.

Bently, Lionel; Sherman, Brad; Gangjee, Dev and Johnson, Phillip. Intellectual Property Law. Oxford University Press, 2022.

Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (1886, revised 1971), Pub. L. No. 1161 U.N.T.S. 3. Accessed 10 June 2024. <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/>.

Convention on the Grant of European Patents (European Patent Convention) of 5 Oct 1973 (2000).
<https://www.epo.org/en/legal/epc/2020/index.html>.

Charter of Fundamental Rights of the European Union, Pub. L. No. Official Journal of the European Union, C 326 (2012).

European Union Intellectual Property Office. 2022 Intellectual Property SME Scoreboard. LU: Publications Office, 2022. <https://data.europa.eu/doi/10.2814/28513>.

Gile, Ryan. 'The Story of the TABASCO® Trademark'. Accessed 6 June 2024.
<http://www.vegastrademarkattorney.com/2007/10/story-of-tabasco-trademark.html>.

Hatchwise. 'The World's Oldest Recorded Logos #2 Twinings Tea'. Accessed 20 June 2024.
<https://www.hatchwise.com/blog/2020/04/17/the-worlds-oldest-recorded-logos-2-twinings-tea>.

Paris Convention for the Protection of Industrial Property (1883).
<https://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/>.

'Unitary Patent & Unified Patent Court | Epo.Org'. Accessed 20 June 2024.
<https://www.epo.org/en/applying/european/unitary>.

United States Constitution. Accessed 20 June 2024.
<https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>.

US Patent Act of 1790, ch. 7, 1 Stat. 109 (repealed 1893).